

Vereniging BESCHERM DE DELTA
Postadres: Hugo de Grootlaan 8 4335 AV Middelburg
Email: info@beschermdedelta.nl

Aan: (via internetconsultatie) Ministerie van LNV, Ministerie van EZ&K

Betreft: Reactie op het Besluit stikstofreductie en natuurverbetering.

Middelburg, 21 januari 2021

L.s,

Vereniging BESCHERM DE DELTA heeft onder andere in haar doelstellingen staan:

- a. het beschermen van de vrije open ruimte, het weidse uitzicht, het landschap en de natuur. Het behouden van essentiële landschappelijke waarden; het tegengaan van geluids-, horizon- en lichtvervuiling, in het bijzonder in de buurt van Natura 2000 gebieden en het bevorderen van behoud en herstel van natuur;
- b. Het publiekelijk toegankelijk houden of maken van de zeekust en de oevers van de Deltawateren, indien dat in het kader van natuurbescherming verantwoord is. Geen nieuwe bebouwing op stranden, zeekeringen (duinen en dijken) en aan oevers van de Deltawateren zowel binnen- als buitendijks;
- c. Het stimuleren van beleid van de overheid dat zorgdraagt voor de (Voor)Delta; bijvoorbeeld een maximum stellen aan recreatie eenheden, slaapplekken en bebouwing in de recreatiesector. Het tegengaan van vervangen van bestaande campings door recreatieparken.

Vanuit bovenstaande doelstellingen sturen wij u de volgende reactie ter overweging.

Algemeen

Het Besluit stikstofreductie en natuurverbetering (Bsn) treedt in de plaats van de door de Raad van State afgekeurde PAS regeling. De reden dat de PAS regeling afgekeurd is, was dat op grond daarvan in het heden hogere stikstofemissies dan goed is voor de stikstofgevoelige natuurgebieden werden toegestaan als er een onzekere toekomstige verlaging van de stikstofemissie tegenover stond.

Het voorliggende Bsn bevat echter twee manieren waarop er opnieuw een voorschot genomen wordt op een verwachte (dus niet zekere) toekomstige verlaging van de stikstofemissie:

1. Gedurende de looptijd van het besluit komt er ieder jaar geld beschikbaar voor emissiebeperkende bronmaatregelen en voor natuurverbetering (*dus toekomstig*). Zodat in het *heden* de aanlegfase van alle bouw- en sloopactiviteiten vrijgesteld kan worden van een aanvraag Wet natuurbescherming voor wat betreft de stikstofemissie.
2. Gedurende de looptijd van het besluit wordt er weliswaar gemonitord of de vooraf gestelde doelen gehaald worden, maar in geval van de tussendoelen gaat het slechts om een

inspanningsverplichting, terwijl er pas aan het eind van de looptijd in 2030 een *resultaatverplichting* is om het gestelde einddoel te behalen, te weten voldoen aan de vastgelegde omgevingswaarde en het behalen van de Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen. Als echter de tussendoelen al niet gehaald worden, dan is de kans op het behalen van het gestelde einddoel klein. *Ons bezwaar tegen het voorliggend besluit stikstofreductie en natuurverbetering is, dat er op bovengenoemde twee wijzen opnieuw een voorschot genomen wordt op een verwachte en onzekere toekomstige afname van de stikstofemissie. Het is niet meer dan een variant op de afgekeurde PAS regeling.*

Voor het verlenen van de partiële vrijstelling van de vergunningplicht Wet natuurbescherming voor wat betreft stikstofemissie in de aanlegfase van (bouw)werken wordt voor de bouwsector jaarlijks nog eens extra geld, bovenop het budget voor de bronmaatregelen, beschikbaar gesteld voor emissiebeperkende maatregelen. Andere sectoren, bijvoorbeeld de landbouw, hebben natuurlijk ook wensenlijstjes en kunnen eveneens vrijstellingen en extra budget gaan bedingen.

Ons bezwaar is dat er in voorliggend besluit aan de bouwsector de mogelijkheid geboden wordt om partiële vrijstelling m.b.t. stikstofemissie voor alle (bouw)werken te verkrijgen. Hier gaat ook nog eens een precedentwerking van uit.

Onvoldoende stikstofreductie en onvoldoende borging.

Er wordt tijdens de looptijd van het voorliggend besluit jaarlijks een budget ter beschikking gesteld voor bronmaatregelen ter beperking van stikstofemissie. In geval van de bouwsector gaat het dan over het stimuleren en faciliteren van het gebruik van emissiearme werktuigen. Echter, daadwerkelijk inzet van die emissiearme werktuigen is niet geborgd. Overheden moeten emissiearm werken bedingen bij aanbestedingen. Verder is het aan oplettende burgers om de voorschriften in de Omgevingsvergunningen bouwen na te lopen en de bouwplaatsen in de gaten te houden.

Het staat buiten kijf dat het in sommige gevallen echt nodig is om iets te bouwen, denk aan woningen in gebieden waar ernstige woningnood heerst. Niet nodig is bijvoorbeeld de bouw van vakantieparken, waar projectontwikkelaars grof geld aan verdienen en de kopers een door hen gekochte vakantiewoning gebruiken om een goed vermogensrendement te behalen. Merk op dat deze vakantieparken doorgaans in de buurt van stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden gesitueerd zijn (kuststreek, hogere zandgronden). In het voorliggend besluit wordt de partiële vrijstelling echter aan alle werken in de bouwsector toegekend.

Daar komt bij dat niet centraal geregistreerd wordt hoeveel werken in de bouwsector worden uitgevoerd, en dat het dus onbekend is hoe hoog de gezamenlijke stikstofemissie van die werken samen is. Daarom pleiten wij ervoor om een bepaling in het besluit op te nemen, zodat de partiële vrijstelling alleen verleend kan worden voor echt noodzakelijke (bouw)werken, dus niet voor bijvoorbeeld vakantieparken.

Gesteld wordt dat gekozen is voor de partiële vrijstelling in de aanlegfase, omdat deze van beperkte duur is en de stikstofemissie betrekkelijk laag is, en in de toekomst nog lager wordt. En te weinig om schade aan stikstofgevoelige habitats in Natura 2000 gebieden te veroorzaken.

Wetenschappelijk onderzoek heeft echter aangetoond, dat een stikstofminnende plantensoort onder stikstofarme condities, al direct een verhoogde groeisnelheid laat zien bij een minimale verhoging van de stikstofconcentratie in de wortelzone, en in het veld dan al in staat kan zijn om zeldzame plantensoorten te verdringen. Het is zeker niet zo dat schade aan stikstofgevoelige habitats door tijdelijke en kleine stikstofemissies uitgesloten kan worden.

Ons bezwaar tegen voorliggend besluit is dat: de inzet van emissiearme werktuigen niet geborgd is; alle werken in de bouwsector in aanmerking komen voor de partiële vrijstelling (bijvoorbeeld ook pretparken), of ze nu nodig zijn of niet; het een misvatting is dat kortdurende, lage stikstofemissies onschuldig zijn.

Natuurverbetering niet altijd mogelijk; natuur bestaat niet alleen uit Natura 2000 gebieden.

Er wordt tijdens de looptijd van het besluit jaarlijks een budget voor natuurverbetering ter beschikking gesteld. Natuurherstelmaatregelen alleen zijn echter niet voldoende om de stikstofgevoelige habitats in Natura 2000 gebieden in een gunstige staat van instandhouding te brengen dan wel te houden. De verzurende en vermestende invloed van de voortdurend te hoge stikstofdepositie op deze habitats veroorzaakt veranderingen in de bodem. Denk hierbij aan verandering van de pH waarde (zuurgraad) en het mobiel worden van in de bodem gebonden toxische zware metalen. Door herstelmaatregelen als het verwijderen van struweel, maaien, plaggen, worden ook nutriënten uit het habitat verwijderd.

Als de stikstofdepositie onverminderd te hoog blijft, dan verandert de balans tussen de hoeveelheid beschikbare nutriënten in de bodem van het habitat. Als gevolg van deze veranderingen kunnen voor zo'n habitat karakteristieke plantensoorten, en de diersoorten die van deze planten afhankelijk zijn, op den duur verdwijnen. Soms kunnen herstelmaatregelen die veranderingen gedeeltelijk of geheel teniet doen, maar niet altijd.

In het laatste geval gaat het habitat in kwaliteit en oppervlak achteruit en/of verdwijnt *definitief*. Ook het halen van de instandhoudingsdoelstellingen in de toekomst is dan niet meer mogelijk. Daarom is het zo belangrijk om toe te werken naar een stikstofemissie reductie die in ieder geval zo groot is als die in het rapport van de commissie Remkes geadviseerd wordt, nl. tenminste 50% minder totale binnenlandse NOx emissie in 2030 t.o.v. 2019. Met het voorliggende besluit wordt deze reductie, zelfs onder de meest gunstige condities, niet gehaald.

Niet alle bestaande natuur ligt in Natura 2000 gebieden, en er zijn bijvoorbeeld gebieden waar nieuwe natuur ontwikkeld wordt. Ook in deze gebieden, die in dit besluit buiten beschouwing gelaten worden, kan door voortdurend te hoge stikstofdepositie de kwaliteit van de bestaande natuur achteruit gaan en de ontwikkeling van de nieuwe natuur afgeremd worden. Wij vinden dat ook deze natuur in het besluit moet worden opgenomen.

Aan het eind van de looptijd moet ook aan een vastgestelde omgevingswaarde voldaan worden. We nemen aan dat onder 'omgevingswaarde' de gemeten concentratie van de stikstofdepositie in een bepaald Natura 2000 gebied bedoeld wordt.

Ons bezwaar tegen voorliggend besluit is, dat er onvoldoende zekerheid bestaat dat de stikstofemissie in de eerstvolgende jaren tot 2030 voldoende afneemt om de vastgestelde omgevingswaarde en de instandhoudingsdoelstellingen in de Natura 2000 gebieden aan het eind van de looptijd te behalen; dat er, door o.a. alleen een inspanningsverplichting voor te schrijven voor de tussendoelen, kwetsbare, stikstofgevoelige, prioritaire habitats voorgoed verloren kunnen gaan, en dat alleen natuur in de Natura 2000 gebieden in dit besluit telt.

Resumerend zijn wij van mening dat voorliggend besluit niet zal voldoen, omdat:

- 1. Het een variant is op de PAS regeling, en de verwachting is dat ook dit onderdeel van dit besluit juridisch aangevochten gaat worden.*
- 2. Toekenning aan de bouwsector van een partiële vrijstelling m.b.t. stikstof voor werkzaamheden in de aanlegfase, precedenten kan scheppen.*
- 3. Inzet van emissiearme werktuigen niet geborgd is*
- 4. De partiële vrijstelling voor alle werken in de bouwsector geldt, of ze nu nodig zijn (woningen) of niet (recreatiewoningen).*
- 5. Kleine, kortdurende stikstofemissies al een achteruitgang van de kwaliteit van habitats kunnen veroorzaken.*
- 6. Er onvoldoende zekerheid bestaat dat de stikstofemissie voldoende afneemt om in 2030 of later de instandhoudingsdoelstellingen in de Natura 2000 gebieden te halen en aan de vastgestelde omgevingswaarde te voldoen.*
- 7. Er door een inspanningsverplichting voor de tussendoelen voor te schrijven, kwetsbare, stikstofgevoelige, prioritaire habitats voorgoed kunnen verdwijnen.*
- 8. Natuur buiten de Natura 2000 gebieden niet meetelt voor mogelijk herstelmaatregelen, maar wel de nadelen ondervindt van de partiële vrijstelling voor de bouwsector.*

Wij zijn van mening dat de partiële vrijstelling voor de vergunningaanvraag Wet natuurbescherming inzake stikstof, alleen zou moeten gelden voor de aanlegfase van noodzakelijke (bouw)werken, en dat niet noodzakelijke (bouw)werken ook voor wat betreft de aanlegfase, met betrekking tot stikstof vergunningplichtig moeten blijven.

Los hiervan denken we dat borging essentieel is om te komen tot een stikstofarmer en natuurrijker Nederland. Onzes inziens is borging van de verplichting tot gebruik van emissiearme/emissievrije bouwwerktuigen noodzakelijk, door scherpere voorschriften voor en controle door de overheid op het gebruik van deze werktuigen.

Wij verzoeken U daarom uw besluit te heroverwegen.

*Met vriendelijke groeten,
Namens Vereniging Bescherm de Delta,*

*Anne Polderman- Vaillant
bestuurslid*

*Margo van der Meulen
werkgroeplid*